

СРЕДНО УЧИЛИЩЕ "ВАСИЛ ЛЕВСКИ"

село Маноле 4137, ул. "Осма" № 5, община Марица, област Пловдив
тел: 0889184288 – директор, 03122- 23-20 – канцелария,
e-mail:info-1601708@edu.mon.bg

Единни критерии за оценяване на учениците

в обучението по Български език и литература – V – XII клас

I. Устно оценяване по БЕЛ

Отлична оценка:

- задълбочено познаване на художествения текст, културните, литературните, езиковите факти; системни знания;
- широка езикова, литературна култура;
- мирогледна широта и верен естетически подход към третираните литературни и други факти;
- умение отговорът да се построява логично и последователно;
- проявена лична позиция, самостоятелност, лексикална и граматическа култура на речта; убедителност, изразителност и възможност за лично мнение при интерпретиране на художествения текст;

Много добра оценка:

- допуснати незначителни неточности или несъществени отклонения при обяснението на езиковите и литературните факти;
- липса на изчерпателност в отговора, аргументацията или изводите;
- несъществени (композиционни) пропуски;

Добра оценка

- непълнота на езиковите или литературните знания;
- недостатъчно убедително построяване на отговора; недостатъчно приведени доказателства;
- неточно оперирание с езиковите или литературно-теоретичните понятия и категории;
- неспазване на езиковите норми; недостатъчна изразителност на речта;

Средна оценка

- съществени празноти в знанията за езика, художествения текст и литературните факти;
- сериозна непоследователност в логиката на отговора;
- ограничено прилагане на литературно-теоретическите знания или езиковата терминология;
- несамостоятелност на позициите, несигурност в крайните изводи;
- важни неточности от лексикален, граматичен и друг характер в речта на ученика;
- неувереност и празноти при изпълнено наизуст стихотворение;

Слаба оценка

- определено непознаване на езиковите и литературните факти;
- неспособност да се построи логичен отговор;
- слаба езикова гррамотност; груби нарушения на нормите за правилна устна реч;

А. Съдържателните характеристики на изпитванията:

- изпитване върху степента на усвояване на учебното съдържание, предвидено в програмата за учебната година на съответния клас. Изпитването следва да бъде съобразено с реално преподаденото учебно съдържание към момента на изпитването, като се отчете и времето необходимо за усвояване на преподаденото;
- трайност и приложимост на усвоеното учебно съдържание се постига чрез обвързване на изпитния материал с преподаденото от същия раздел през предходните години.

В. Качествените характеристики на изпитванията:

- критерии за оценяване на устни и писмени изпитвания съобразно жанровете, предвидени в учебната програма за съответния клас

- скала за оценяване. Скалата за оценяване е неразделен елемент от критериите за оценяване. Тя е двукомпонентна определя праг за преодоляване на минимума на образователния минимум и за постигане на оценките от Слаб (2) до Отличен (6) в проценти; определя трансформирането на постигнатия брой точки в цифрова оценка. Логично е прагът за покриване на оценка Среден (3) да е над 20%;

- рецензия Рецензията е тясно обвързана с критериите за оценяване. Тя бива устна или писмена според вида на изпитването. Рецензията дава мнение за три компонента от изявата на ученика: 1) положителен отзив – конкретна характеристика какво от изпитваното учебно съдържание е овладяно от ученика; 2) отрицателен отзив – конкретна характеристика какво не е овладяно; 3) коригиращ отзив – препоръки за преодоляване на пропуските. Рецензията е добронамерена, оптимистина, насърчаваща, изпълнима. Негативна емоционалност, патетиката и назидателността водят до отрицателни резултати.

II. Писмено оценяване по БЕЛ

КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ПИСМЕНИ ИЗПИТВАНИЯ

Писмените изпитни работи могат да включват тестови въпроси със затворен отговор, тестови въпроси с отворен отговор, тестови въпроси със свободен отговор и задачи за създаване или възпроизвеждане на текст.

Отговорите на тестовите въпроси се оценяват с точки, които се превръщат в цифрова оценка.

Задачите за възпроизвеждане или създаване на текст са:

- V клас – диктовка, подробен преразказ, съчинение описание, съчинение повествование по преживяно и съчинение по въображение
- VI клас – сбит преразказ, съчинение разсъждение по житейски проблем, трансформиращ преразказ
- VII клас – съчинение разсъждение, отговор на литературен въпрос, трансформиращ преразказ, есе
- VIII – XII клас – интерпретативно съчинение върху конкретен литературен текст, есе, интерпретативно съчинение върху проблем от творчеството на автор.

Писмените работи се оценяват по критерии с точки, които се превръщат в цифрова оценка.

1. КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ДИКТОВКА

Всяка грешка се санкционира с отнемане на 1 т. от максималния брой точк

2. КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ПОДРОБЕН ПРЕРАЗКАЗ

ОЦЕНЯВАНИ КОМПЕТЕНТНОСТИ		Брой точки
I.	**КОМПЕТЕНТНОСТИ ЗА СЪЗДАВАНЕ НА ПОДРОБЕН ПРЕРАЗКАЗ С ДИДАКТИЧЕСКА ЗАДАЧА**	**20**
I.1.	**Умения за възпроизвеждане на съдържанието на изходния текст**	**13**
I.1.1.	Съдържанието се предава в завършен текст: *– фактологически вярно* *– подробно* *– свързано*	 0 – 4 0 – 4 0 – 2
I.1.2.	Пряката реч се преобразува в непряка и/или полупряка реч	0 – 3
I.2.	**Умения за изпълнение на дидактическата задача**	**7**
I.2.1.	От изходния текст се предават известните на героя/неутралния разказвач елементи на повествование, описание и разсъждение в последователност, зависеща от неговата гледна точка: *– предадени са известните на героя/неутралния разказвач елементи* *– елементите са предадени в последователност, зависеща от гледната точка на героя/неутралния разказвач*	 0 – 3 0 – 2
I.2.2.	Използва се подходящо основно глаголно време	0 – 2
II.	**ЕЗИКОВИ КОМПЕТЕНТНОСТИ**	**15**
II.1.	**Умения за прилагане на книжовноезиковите правила**	**12**
II.1.1.	Спазват се правописните правила	0 – 3
II.1.2.	Спазват се граматичните правила	0 – 4
II.1.3.	Спазват се пунктуационните правила	0 – 2
II.1.4.	Употребяват се стилово уместни лексикални средства	0 – 3
II.2.	**Умения за графично оформяне на текста (правилно обособяване на абзаци; ясна графика на писмото, включително и при редактиране)**	**3**
	Общо точки	**35**

Забележка: При предаден празен лист; при текст, който няма пряко отношение към изходния текст; при нечетлив почерк до степен неразбираемост **се поставят 0 точки**.

3. КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ТРАНСФОРМИРАЩ ПРЕРАЗКАЗ

КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ПРЕРАЗКАЗ С ДИДАКТИЧЕСКА ЗАДАЧА		Брой точки
1.	**ПО ОТНОШЕНИЕ НА СЪДЪРЖАНИЕТО НА ХУДОЖЕСТВЕНИЯ ТЕКСТ УЧЕНИКЪТ:**	
	Предава съдържанието вярно, изчерпателно и в съответствие с развитието на действие- то.	**6**

	Предава съдържанието в съответствие с развитието на действието, вярно, но сбито.	**5**
	Предава съдържанието вярно и в съответствие с развитието на действието, но пропуска някои епизоди.	**4**
	Предава съдържанието като цяло, но пропуска и/или размества епизоди, важни за разви- тието на действието.	**3**
	Предава съдържанието като цяло, но допуска смислова неточност при един или няколко епизода.	**2**
	Предава съдържанието като цяло, но пропуска отделни епизоди и допуска смислово несъответствие.	**1**
	Допуска фактологични грешки и показва неумение за вярно и изчерпателно предаване на съдържанието в съответствие с развитието на действието.	**0**
2.	**ПО ОТНОШЕНИЕ НА ДИДАКТИЧЕСКАТА ЗАДАЧА УЧЕНИКЪТ:**	
	Напълно се съобразява с дидактическата задача; предава подробно епизодите, които са съществени за изпълнението на дидактическата задача, и сбито – епизодите, които са несъществени, но изграждат смисловата и логическата взаимосвързаност както на ху- дожествения текст, така и на преразказа.	**6**
	Се съобразява с дидактическата задача; прилага уместно техниките на сбитото и на под- робното преразказване, но пропуска необосновано елементи на описание, повествование и/или разсъждение в художествения текст.	**5**
	Като цяло се съобразява с дидактическата задача, но предава сбито съществени за из- пълнението на дидактическата задача епизоди.	**4**
	Като цяло се съобразява с дидактическата задача и не променя смисъла на художестве- ния текст, но предава сбито и пропуска необосновано епизод (епизоди).	**3**
	Непоследователно изпълнява дидактическата задача, но запазва смисъла на художестве- ния текст.	**2**
	Като цяло се съобразява с дидактическата задача, но нарушава смисловата и логическата взаимосвързаност както на художествения текст, така и на преразказа.	**1**
	Не се съобразява с дидактическата задача и не познава техниките на сбитото и на под- робното преразказване.	**0**
3.	**ПО ОТНОШЕНИЕ НА ИЗГРАЖДАНЕ НА МИКРОТЕКСТОВЕ С КОМЕНТАРЕН (ИНТЕРПРЕТАТИВЕН) ХАРАКТЕР УЧЕНИКЪТ:**	
	Преразказва, като не допуска елементи на разсъждение (от аналитичен и интерпретати- вен характер).	**2**
	Преразказва, като допуска единични разсъждения върху отделни структурни елементи на художествения текст.	**1**
	Преразказва, като допуска елементи на разсъждение и "дописва" художествения текст, с което променя неговия смисъл.	**0**
4.	**ПО ОТНОШЕНИЕ НА ПРЕОБРАЗУВАНЕТО НА ПРЯКАТА РЕЧ УЧЕНИКЪТ:**	
	Преобразува правилно и последователно пряката реч в непряка и/или полупряка, като не допуска необосновани лексикални повторения.	**4**
	Преобразува пряката реч в непряка, но в синтактичните конструкции използва повтаря- щи се глаголи.	**3**
	Преобразува пряката реч в непряка, но допуска пунктуационни грешки в оформянето ѝ.	**2**
	Преобразува неточно и непоследователно пряката реч в непряка.	**1**
	Не умее да преобразува пряката реч в непряка, поради което не преразказва диалозите или монолозите в художествения текст и/или предава директно пряката реч.	**0**

5.	**ПО ОТНОШЕНИЕ НА ИЗПОЛЗВАНЕТО НА ОСНОВНО ГЛАГОЛНО ВРЕМЕ УЧЕНИКЪТ:**	
	Преразказва в съответствие с дидактическата задача в подходящо основно глаголно време и в съответните му спомагателни времена и наклонения.	**4**

	Преразказва в подходящо основно глаголно време, но допуска единични грешки при съвместната употреба на глаголните времена и наклонения.	**3**
	Преразказва в подходящо основно глаголно време, но допуска единични грешки в него- вата употреба.	**2**
	Преразказва в неподходящо основно глаголно време, но успешно съвместява спомага- телни глаголни времена и наклонения.	**1**
	Преразказва, като не избира правилно наклонението на глагола и основното глаголно време; допуска грешки при съвместната употреба на глаголните времена и наклонения.	**0**
6.	**ПО ОТНОШЕНИЕ НА СПАЗВАНЕТО НА ГРАМАТИЧНАТА, ПРАВОПИСНАТА И ПУНКТУАЦИОННАТА НОРМА УЧЕНИКЪТ:**	
	Не допуска граматични, правописни или пунктуационни грешки; използва разнообразни синтактични конструкции.	**7**
	Допуска единични пунктуационни грешки; използва разнообразни синтактични конст- рукции.	**6**
	Допуска единични правописни грешки; използва разнообразни синтактични конструк- ции.	**5**
	Допуска единични граматични, правописни или пунктуационни грешки; използва раз- нообразни синтактични конструкции.	**4**
	Допуска единични повтарящи се граматични, правописни или пунктуационни грешки; използва еднотипни синтактични конструкции.	**3**
	Допуска повтарящи се граматични, правописни или пунктуационни грешки; използва еднотипни синтактични конструкции.	**2**
	Допуска груби и повтарящи се граматични, правописни и пунктуационни грешки; из- ползва еднотипни синтактични конструкции.	**1**
	Проявява явна езикова некомпетентност.	**0**
7.	**ПО ОТНОШЕНИЕ НА ЛЕКСИКАЛНАТА СИ КУЛТУРА УЧЕНИКЪТ:**	
	Употребява стилово уместни думи и изрази; използва подходящи синоними при замяна на думи и синтактични конструкции, специфични за езика на писателя.	**3**
	Допуска единични лексикални неточности	**2**
	Допуска повтарящи се лексикални грешки	**1**
	Употребява стилово неуместни думи и изрази; използва неподходящи синоними и син- тактични конструкции.	**0**
8.	**ПО ОТНОШЕНИЕ НА ГРАФИЧНОТО ОФОРМЛЕНИЕ НА ПРЕРАЗКАЗА УЧЕНИКЪТ:**	
	Откроява графично всички абзаци; пише с ясна графика главните и малките букви, от- деля думите; редактира четливо текста си при необходимост.	**3**
	Допуска единични грешки при отделяне на думите и/или при пренасянето им на нов ред.	**2**
	Слива не повече от два абзаца; не пише с ясна графика главните и малките букви, но отделя думите и редактира четливо текста си при необходимост.	**1**
	Не откроява графично абзаците; пише неясно и нечетливо	**0**
	ПРЕРАЗКАЗЪТ СЕ ОЦЕНЯВА С 0 ТОЧКИ И В СЛУЧАИТЕ, КОГАТО УЧЕНИКЪТ Е:	
	Предал празен лист.	
	Написал текст, който няма пряко отношение към изпитния текст.	
	Писал нечетливо до степен на неразбираемост.	

4. КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ОТГОВОР НА ЛИТЕРАТУРЕН ВЪПРОС

КРИТЕРИИ	БРОЙ ТОЧКИ
1. Умения за създаване на текст съобразно особеностите на отговор на литературен въпрос	**Общо 7 т.**
Отчетливо (ясно) заявена теза	1 т.
Теза, адекватна на зададения въпрос	1 т.
Логическо извеждане на подтези (ако зададеният въпрос предполага повече от една теза)	1 т.
Целенасочено и задълбочено аргументиране на тезата/ на всяка подтеза	до 2 т.
Точно и адекватно позоваване на литературния текст (цитати, преразказ с функция на илюстрация на аргумент)	до 2 т.
2. Умения за разсъждаване върху текстовите структури и върху структурните елементи на художествения текст с цел аргументиране на заявената теза (напр. сюжет/фабула; композиция; художествен образ; герой; художествен детайл; пейзаж и др.)	**Общо 8 т.**
3. Умения за разсъждаване върху ролята на тропите и фигурите на езика в художествения текст съобразно тезата	**Общо 2 т.**
4. Умения за композиране и структуриране на ученическия текст	**Общо 5 т.**
Обособяване на композиционните елементи на ученическия текст (увод, теза, аргументативна част, заключение) и тяхната адекватност на зададения въпрос	до 3 т.
Смислово обвързване на композиционните елементи на ученическия текст	до 1 т.
Смислово обвързване на структурните елементи на ученическия текст (между тезата и подтезите, между тезата/подтезата и аргументацията към нея)	до 1 т.
5. Умения за езиково оформяне на ученическия текст	**Общо 16 т.**
Правописни умения	до 3 т.
Пунктуационни умения (при еднородни части, при обособени части, при вметнати думи и изрази, при различните видове сложни изречения, при цитиране)	до 4 т.
Синтактична и смислова правилност на изреченията	до 2 т.
Правилно и последователно преобразуване на пряка реч в непряка и/или в полупряка реч	до 2 т.
Точна и последователна употреба на системата от глаголни времена и наклонения с основно глаголно време – сегашно	до 2 т.
Точна и уместна употреба на думи и изрази с пряко и с преносно значение; на термини	до 3 т.
6. Умения за графично оформяне на ученическия текст	**Общо 2 т.**
Графично откроряване на абзаците	1 т.
Ясно отделяне на думите и правилно пренасяне на нов ред	1 т.
Оценява се с 0 точки и в случаите, когато ученикът е: Предал празен лист. Написал текст, който няма пряко отношение към посочената задача. Писал нечетливо до степен на неразбираемост.	
ОБЩ БРОЙ ТОЧКИ ПО КРИТЕРИИТЕ:	**40 т.**

Забележка: *Ако един или повече от критериите са неприложими към зададения въпрос, не се отчитат точките за съответния критерий.*

5. КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ЕСЕ

№	Критерии	Точки
1.	**Компетентности за изграждане на есе**	**10**
1.1.	Недвусмислено изразява лична позиция, провокирана от поставения проблем	2
1.2.	Обвързва проблема с актуалния контекст	2
1.3.	Използва подходящи стилово езикови средства за постигане на убедителност и въздействие	3
1.4.	Умее да интерпретира различни аспекти на проблема	3
2.	**Компетентности за изграждане на аргументативен текст**	**12**
2.1.	Формулира теза, съответстваща на поставения проблем	3
2.2.	Изгражда задълбочена логически последователна и смислово обвързана с темата аргументация	3
2.3.	Изгражда логическа или асоциативна организация на текста	3
2.4.	Свързва логически последователно композиционните части	3
3.	**Езикови компетентности**	**8**
3.1.	Владее и прилага правописната норма	2
3.2.	Владее и прилага лексикалната норма	2
3.3.	Владее и прилага граматичната норма	2
3.4.	Владее и прилага пунктуационната норма	2

6. КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНКА НА ИНТЕРПРЕТАТИВНО СЪЧИНЕНИЕ (30 точки)

1. Литературни компетентности – 10 т.

1.1. Разбиране на условния характер на художествената литература – 2 т.

1.2. Знания за автора и творбата и свързаните с тях процеси в българската литературна история – 2 т.

1.3. Знания за строежа и функционирането на художествената творба и умение да се прилагат при изясняване на зададения проблем – 3 т.

1.4. Умение за интерпретиране на художествения смисъл – 3 т.

2. Компетентности за изграждане на аргументативен текст. - 12 т.

2.1. Теза, съответстваща на формулирания проблем – 3 т.

2.2. Целенасочена и задълбочена аргументация – 3 т.

2.3. Логически последователна аргументация – 3 т.

2.4. Ясно обособени, логически последователни и смислово обвързани композиционни части – 3 т.

3. Езикови компетентности – 8 т.

3.1. Владеене и прилагане на лексикалната норма – 2 т.

3.2. Владеене и прилагане на граматичната норма – 2 т.

3.3. Владеене и прилагане на правописната норма – 2 т.

3.4. Владеене и прилагане на пунктуационната норма – 2 т.